

HAGYOMÁNY

Magyarok Zoboralján

A Zobor, a Nyitrától északkeletre húzódó Tribecs hegység déli része, a *Csitári hegyek*. Körülötte 13, egykor szinte teljesen, vagy túlnyomóan magyar lakosságú falu szlovák falvakkal körülvéve nyelvszigetként csatlakozik az észak-kisalföldi magyarságnak ma már lazuló tömbjéhez. Magyarságuk a szigetszerű fekvés miatt erősebben bomlik, mint a tömbben élőké. A Zoboralja falvai – a Bars megyei Lédec kivételével – 1918-ig Nyitra megyéhez tartoztak. A 13 falu közül kilenc a Zobortól keletre, négy nyugatra fekszik. A két falucsoport között között nem, csak vasút teremt kapcsolatot, az a vasút, amely a Zobor és a Tribecs fő tömege között bemélyedő hágón át a Vág völgyét, a Nyitra és a Zsitva folyók völgyét keresztezve, összeköti a Garam mentével.

A Zobor keleti oldalán Nyitra fölött, a Kodály által ezen a tájon gyűjtött népdalok szövegében is megörökített *Gerencsér* (*NyitraGerencsér*, Hrnčiarovce), feljebb *Csitár* (*Alsócsitár*, Stitare) fekszik. Az 1910. évi népszámlálás Gerencsér 1077 lakosának 87 %-át (1991-ben 47,38 %), Csitár 477 lakosának 96,5 %-át találta magyarnak. Az 1980-as években már mindkét falu Nyitrához tartozott, de a városhoz közelebbi Gerencsér a rendszerváltáskor visszavette önállóságát, a távolabbi és kisebb Csitár viszont Nyitra része maradt, ezért nincs róla 1991. évi adat, és ezért nincs magyar falunévtáblája. Csitártól keletre *Pográny* (*Pohranice*) fekszik, ahol magyar körzeti iskola is van, 1910-ben 1143 lakosából 89,6 %, 1991-ben 1130 lakosból 67,9 % magyar volt. Pogránnyal délkeleten *Alsóbodok* (*Dolne Obdokovce*), északkeleten *Geszte* (*Hostova*) szomszédos. 1910-ben Alsóbodok 747 lakosának 95,5 %-a volt magyar, 1991-ben pedig 77,6 %-a. A 13 falu közül Gesztén tartják magukat legjobban a magyarok. 1910-ben 390 lakosa közül 96,6 %-ot talált magyarnak a népszámlálás, 1991-ben 92,3 %-ot.

A Zobor lábánál – Csitáron túl – a Zobor oldalán az ősi templomáról nevezetes *Kolon* (*Kolinany*) következik. 1910-ben 934 lakosának csaknem 98 %-a volt magyar, 1991-ben 63,2 %-a. Kolontól északkeletre *Gímes* (*Jelenec*), északnyugatra pedig *Zsére* (*Žirany*) fekszik, amely az említett vasútvonal mentén felnyúlik a Zobor és a Tribecs fő tömege közti hágóba. Gímes 1128 lakosának 1910-ben 89 %-a, Zsére 983 lakosának 95,7 %-a magyar volt, 1991-ben csak 45,76 illetve 75,3 %. Gímes a Zoboralja fővárosának tekinthető. Hétszáz éven át itt volt a környék urainak a Forgách grófnak ősi fészke. A Gímes csúcson álló várak romja messze uralja a táj képét. Duzzasztott tavával, kempingjével üdülőfalu is. Ma itt van a táj legrangosabb magyar iskolája, és itt alakult először hagyományörző csoport. Gímes már a Tribecs fő tömege alatt fekszik, ugyanúgy mint tőle északra *Lédec* (*Barslédec*, Ladice). Lédec 855 lakosának 93 %-át találta magyarnak az 1910. évi népszámlálás, az 1991. évi csak 57,56 %-át.

Zsérén túl már a Zobor nyugati lejtőjén a vasútvonal mentén *Menyhe* (*Mechenice*) következik, amelyet Podhorany néven egyesítettek a vele szinte már egybeépült, régen is szlovák többségű Szalakuzsal. Menyhe 523 lakosából 1910-ben 492 magyar volt és csak 6 szlovák. Közigazgatásilag Podhoranyhoz tartozik a Menyhétől 2 km-re északra fekvő legkisebb zoboraljai falu, *Béd* (*Badice*) is, amelynek 1910-ben 360 magyar és csak egy szlovák lakosa volt. Az 1991. évi népszámlálás a három faluból egyesített *Podhoranyban* 16,2 % magyart, 1981-ben csak 9,14 %-ot vett fel, pedig az 1910. évi a három falu összlakosságának 77,8 %-át találta magyarnak.

Ezekről nyugatra a Nyitra folyón túl a széles síkságon *Nyitraegerszeg* (*Jelšovce*), feljebb *Vicsapapáti* (*Výčapy-Opatovce*) fekszik. 1910-ben az előbbi 1130 lakosának csaknem 92 %-a, az utóbbi 1354 lakosának 90,5 %-a volt magyar. Számuk az 1991. évi népszámlálás szerint itt csökkent a legerősebben, 16,9 illetve 7,32 %-ra, ami kétségtelenül nem felel meg a valóságnak. Így nem kellett magyar falunévtáblát elhelyezni, ami csak 20 % felett kötelező. Az viszont érhető, hogy itt az inkább szórvány jellegű magyarság száma erősebben csökkent, mint a

Az egykori kolonji villősök menyeckekőrusa

Zobortól keletre fekvő falvakban, amelyek az Alsóbodokkal szomszédos, ma is magyar többségű (54,7 %, 1941-ben 87 %) Kalászon át csatlakoznak az észak-kisalföldi magyarság tömbjéhez.

Feltételezhető, hogy a zoboraljai magyarok Árpád népével költöztek mai helyükre, mert Anonymus szerint a honfoglalók Nyitrát is birtokba vették, és tőle északra is létesíthettek településeket, esetleg meglévő szláv falvakba költöztek, amit több falu nevének szláv eredete valószínűsít. A történelmi atlasz szerint itt, a Morva és a Zsitva folyók között, a honfoglalás után székely gyeppüörök vigyázták a morvák ellen a határt. Ők pedig itt északnyugaton kabarok voltak, és nagyobb mértékben mongolos külsejűek, mint a hét honfoglaló törzs népe. Pk is ahhoz a tájhoz tartoznak, ahol Bartucz szerint a magyarság egész területén a legnagyobb volt a mongol, talán helyesebben a turáni elem aránya. Ez a mongolos jelleg Bartucz szerint a nőkön feltűnőbb mint a férfiakon, amit a székelyekről Tamási Áron is leírt. Kolon neve a hagyomány szerint Kolon András székely vitéztől ered. Nincs alapja szlovák történészek azon állításának, hogy a magyarok csak később, a török elől menekülve települtek a Zoboraljára. Szent István idején már bizonyára éltek itt magyarok, amikor a hagyomány szerint Kolonban templomot építtetett. E szerint István király egyszer a mai templom helyén vacsorázott, de ezüst evőeszközét otfelejtette. Ezért visszaküldte érte egyik csatlósát, aki könnyen megtalálta a sötétben, mert mellette két égő gyertya világított. Ennek emlékére rendelte el a király, hogy ott templom épüljön. Szlovák régészek vizsgálatai szerint a templom 1070-ben épült, 1933-ban átépítették. Hasonlóan régen, 1075-ben, bencés monostor mellett épült a régi pogrányi templom, de az nem maradt fenn, helyén áll az 1795-ben épült új templom.

A terület nagy része a középkorban a Forgách grófok birtoka volt. A földet II. Endrétől kapták. Várukat az 514 méter magas Gímes csúcson, közvetlenül a tatárjárás után 1242-ben kezdte építeni Forgách András. 1865-ig rövid megszakításokkal ebben lakott a család, akkor leköltöztek a faluba az 1722-ben épített U-alakú földszintes kastélyukba feltehetően azért, mert a jobbágság megszűntével már nem tudták a várúri életet folytatni. A várban tartott sok trófeából a kastélyban „csak” 1056-ot tudtak elhelyezni. A faluban a rájuk még emlékezők rokonszenvvel beszélnek róluk. 1945-ben két Forgách fiú még itt maradt, megmaradt

lovaikkal, hintójukkal személyfuvarozással próbálkoztak, de hamarosan távoztak Gimesről. A vár 1885-ben kezdett romosodni. Ma teljesen romokban áll, helyenként megmaradt mennyezetésszel, 10 m-nél magasabb falakkal. A kastélyon csak a bejárata feletti Forgách címer jelzi, hogy mi volt egykor.

A zoboralji falvak népe a jobbágyfelszabadítás után paraszti életet élt, amely csak fokozatosan változott addig, amíg az 1950-es éven végén nem terelték őket szövetkezetekbe. A falvakban nem voltak nagy parasztgazdaságok. Pl. Kolonban 1955-ben csak a gazdák 12,8 %-ának volt 5 ha-nál több földje, 15 ha-nál több egynek sem. Sok volt a szegény, kevés a szántóföld. Régen summaként sokan mentek messze dolgozni: Zemplénbe, Baranyaiba is eljártak. A terület jelentős részén több faluban kisebb uradalmak, köztük egyháziak, gazdálkodtak. A legnagyobb uradalom Gimesen a Forgáchoké volt, de területének nagyobb részét erdő alkotta. Az erdőhasználat, fafuvarozás mellett a szőlőművelés, boreladás hozott hasznot; Kolonban és Zsérén a méhészet, fuvarozás is. A zabori bor egykor jó hírnévnek örvendett, de a Nyitra környékén 1885 táján megjelent filoxéra a szőlők jórészét tönkretette. Ezért nagyon lecsökkent a szőlőterület, amint a művelési ágak 1865-ben és 1897-ben közölt adataiból kitűnik, több faluban harmadára, negyedére, Gerencsérén csaknem nyolcadára. A szőlőterületet később helyreállították, de a zabori bor jó híre nem hamar állt helyre. Boreladásból egyes helyi szőlőtermelők ma sem jelentéktelen jövedelemhez jutnak.

A csehszlovákiai földreform során az 1920-as években magyarok is kaptak földet, a koloniak összesen 200 ha-t. 1945 után a magyarok a Zoboralján is csaknem négy éven át állandó rettegésben éltek: reszlovakizációval zsarolták, háborús bűnösökké nyilvánították őket is, noha azt a „bűnt” sem követték el, hogy 1938-ban visszakerültek volna Magyarországhoz. Sokat hurcoltak közülük kényszermunkára, és mindnyájukat ki akarták telepíteni. A 13 faluból végül is öt családot deportáltak. A helyzet 1948 végén enyhült, de – Angyal Béla szerint – nem a csehszlovák hatalom jóvoltából, hanem a Szovjetunió nyomására, amely nem tűrte „országaiiban” az ilyen gyűlölködő megkülönböztetést.

Az 1950-es évek végén szervezett termelőszövetkezetek több faluban jobban megmaradtak mint Magyarországon, de tagjaiknak csak szerény jövedelmet adnak. Egyéni termeléssel többen próbálkoznak a visszavett földön. A szokásos szántóföldi növények mellett több faluban, aránylag nagy területen termelnek uborkát, földiepret. Eperrel távoli piacokra is eljárnak. Tehenet már alig tartanak, több faluban egyet sem.

A kereső lakosság többsége nyitrai munkahelyen dolgozik. Kevés munkát ad a Nyitrai Mezőgazdasági Főiskola gazdasága, amelynek központja Kolonban van, és több falu határában termel nagy táblákon. Több munkahely van Zsérén a nagy mézüzemben, amely különféle termékeket állít elő. Mészkövet Kolonban is fejtenek, égetnek ma is. Sajnos a Zoboralján is sok a munkanélküli, köztük különösen sok a fiatal.

Mint a szlovákiai magyarok általában, a zoboraljaiak is igyekeznek a fennmaradásukat segítő hagyományokat ápolni. Ezt szolgálják a tájházak is. Ilyet először Lédecen létesítettek, de az épület jelenleg igen gyenge állapotban van. A zserei tájházat sem gondozzák eléggé. Viszont szépen helyreállították, berendezték a kolonit, amelyet a falu 885 évvel korábbi, első okmányolt említésének ünneplésekor, 1998. július 11-én avattak fel újra.

Zsérén, Gimesen, Kolonban magyar énekkar működik, amelyeket dr. Simek Viktor, a gimesi iskola ének-zenetanára vezet. Pk többször léptek fel Magyarországon is. Simek Viktor művészi festményeken is megörökíti a népviseletet, Gimes és Zsére régi házait, az eltűnő faluképet. Munkáit több kiállításon, külföldön is bemutatta.

A hagyományokat sikeresen őrzi Gimesen a *Villő* együttes, amelyet a kisiskolásokból a tűzrőlpattant Jókai Mária tanítónő szervezett meg 1965-ben, először táncsoportként. (A *Villő* feldíszített fűzfaág, amellyel a lányok virágvasárnap járják a falut.) Később a kisiskolás fiúk, lányok főleg gyermekjátékokkal szerepeltek, a nagyiskolás lányok leányszokásokkal, nagylány-játékokkal. Új műsorszámaitak „Kár lenne elfelejteni” címmel adják elő. A szlovákiai magyarok szelizi fesztiváljain négyezer nyerték el a nagydíjat, és jól szerepeltek a szlovákiai fesztiválokon is. Felléptek Budapesten és Békéstarhoson is a Kodály- centenáriumon. Amikor az első villósok felnőttek, menyecskekórust alakítottak Simek Viktor vezetésével. „Végváron őröködünk, őrizzük a tüzet” írta Jókai Mária a *Villő* 20 éves évfordulóján. Ő néhány éve

nyugdíjba ment és elköltözött. Munkáját eredményesen folytatja Szeles Mária tanítónő. A születések számának aggasztó csökkenésével egyre nehezebb a Villő utánpótlása.

Pogrányban a *Zoboraljai Virágcsokor* együttes vezetőjének, Szomolányi Ilonának egyelőre nem kell attól tartania, hogy a születések számának csökkenése miatt nem lesz kívül eljátszatnia műsorszámait, mert ő ezekben főleg középkorú asszonyokat, nagylányokat szerepeltet. Együttesét 1972-ben alapította, és már ötödik csoportját vezeti. Hétköznapi paraszti munkával telnek, szabadidejében pedig 9–10 asszonyból álló csoportjával maga által kiválasztott kiháló szokásokat, énekeket, munkákat tanít be és szerepel velük. Énekes műsoraikat férfi zenekar kíséri. Műsorszámok között kenderfeldolgozás, aratás, farsangolás, lakodalmas, karácsonyi, húsvéti szokások és sok más szerepel. A zselizi fesztiválon 1979-ben első lettek. Sokszor, sok helyen szerepeltek Magyarországon, az emlékezetes *Röpiülj páva* népzenei versenyen is. Legutóbb 1998 szeptemberében Szőnyben szüreti bemutatóval vettek részt. Az utóbbi 7 évben évente Bécsben is bemutatkoznak folklórfesztiválon. Szerepeléseiket segíti a községi hivatal és a „Csemadok” is, míg a Villőt csak a gimesi iskola, ezért saját költségen nem juthattak el messzire.

Miután az élők sorából fokozatosan távoznak azok, akiknek a Villő és a Virágcsokor műsorszámai életelemük volt, várható a nézőközönség érdeklődésének csökkenése is a mai fiatalok diszkós, globalizációs világában. Pk már kevésbé, de az idősebbek még áhitattal hallgatják magnóról a zoboraljai dalokat, amelyeket esetleg ők maguk énekeltek.

A folklórcsoportok tartják ébren a régi népviselet emlékét. Ebből a legszebb, legegységibb talán a koszorúval ékesített menyasszonyi *párta* volt. Az ötvenes évek végén, a népviselet elhagyásakor ez is eltűnt.

A magyarság megmaradásában döntő szerepük van a magyar iskoláknak. Gimesen és Pogrányban van 8 osztályos körzeti alapiskola. Magyar kisiskola más falvakban is működik. Gimesen 1998 szeptemberére 9. osztályt is terveztek. Ehhez legalább 15 tanuló kellett. Ennyit csak a pogrányi iskolához tartozó és még távolabbról is bejáró gyerekekkel lehetett összehozni, akik Gimesre járása alig lehetséges. A 9. osztály létrejött, ha nem is elég szabályosan. Több tárgyat szlovákul tanítanak, amit több gyerek nem ért, és lemorzsolódás miatt már nincsenek is elegenden. Lehetnének ők is és a kisebbek is elegenden, ha sok magyar szülő nem szlovák iskolába járatná gyerekeit. Különben a pozsonyi magyar iskola internátusi elhelyezéssel vállal kilencedikeseket.

A gimesi magyar iskola alig tud egy-egy osztályt indítani. A születések számának aggasztó csökkenése a fő oka annak, hogy az alsó négy osztályba 1997-ben csak 19, 1998-ban 14 gyerek iratkozott be, míg a felső négy osztályba 100, illetve 104. Hasonló a helyzet a pogrányi magyar iskolával is, ahova az 1994-ben beiratkozott 114 tanulóról 1998-ra fokozatosan 77-re csökkent a tanulók száma, az utóbbiak között 24 az alsó tagozatos és 53 a felsős. Gimesen és Pogrányban 2 2 alsó tagozatos osztályt együtt tanítanak.

Pogrányba járhatnának a gerencséri és a csitári magyar gyerekek is. De Gerencséren csak szlovák iskola van, és onnan nehéz lenne Pogrányba járni, mert nincs autóbuszjárat csak Csitárig. Onnan pedig 3 km-re van az iskola. Ezért a csitári gyerekek is Gerencsére járnak, csak három gyerek jár közülük Pogrányba, ami nagy áldozatvállalást jelent. A gyerekek már inkább szlovákul beszélnek, „reszlovakizálnak” mondták a felnőttek szomorúan Csitáron. Gerencséren hasonló a helyzet, noha a gyerekek ott még jól tudnak magyarul, de irodalmi szöveget olvasni, írást fogalmazni nehezen. A gyerekeknek, fiataloknak nemigen számít az, ami Csitáron az öregebbek magyar öntudatát emeli, hogy Kodály náluk gyűjtötte az egyik legszebb magyar népdalt „A csitári hegyek alatt...” kezdetűt, és tudják, hogy Matyus Veron énekelte neki. Gerencséren is csak az idősebbek magyar tudatát növeli a Kodály által gyűjtött „Gerencséri utca, végig piros rózsa” kezdetű népdal.

Bomlik a magyarság Pogrányban, és az iskola szerint hozzátartozó Alsóbodokon is. Noha Bodokon a magyarság aránya az 1981. és 1991. évi népszámlálás szerint alig csökkent, ami annak is köszönhető lehet, hogy a velük délkeleten szomszédos magyar többségű Kalászon át az észak-kisalföldi magyarság tömbjéhez kapcsolódik. Csak a kis Gesztén tartják magukat jól a magyarok, a 13 zoboraljai falu közül a legjobban: az 1991. évi népszámlálás szerint is 92,3 %-os aránnyal. De a játszó gyerekek itt is szlovák szavakkal keverik felkiáltásaikat. Pogrányban az utóbbi két népszámlálás a magyarság közel 5 %-os növekedését mutatja, de ez

Farsangvégi ulicskázás Zsérén (Halász Péter felvétele)

csak annak következménye, hogy az 1690-ről 1130-ra csökkent összlakosságon belül nőtt a magyar öregek aránya.

A gyerekek elszlovákosodása különösen Zsérén elkeserítő. Innen a szülők a gyerekeket nem is az illetékes gimesi szlovák iskolába járatják, hanem külön autóbusszal Nyitrára. „Azt hiszik miniszter lesz belőlük” – mondta ott elkeseredetten egy idős asszony. A legutóbbi népszámlálás szerint a 75,3 %-ban magyarulakta Zsérén a gyerekek és a fiatalok már nem akarnak magyarul megszólalni, „se nagy, se kicsi” – mondta egy másik, az előzőhöz hasonló korú asszony. A gimesi iskolához tartozó Kolonban a magyarság elég jól tartja magát, az 1991. évi 63,22 %-ával. Itt a falu parcellázott új részébe sok szlovák költözött, ahol már a szlovák beszéd járja, de a falu régi része, az alvég és a felvég magyar. 1997-ben a 21 elsődíjazóból 12-t már szlovákul készítettek fel és csak 9-et magyarul, 1998-ban viszont 15-öt, és öröndetesen mindet magyarul. A Slavkovska féle kultuskormányzat különösen az óvodásokat igyekezett szlovák nyelvre szorítani. Amikor 1997 tavaszán Kolonban egy magyar óvónő megbetegedett, azonnal szlovákot állítottak a helyére, felgyógyulása, magyarral való helyettesítése fel sem vetődhetett.

Gimesen erősen visszaszorult a magyarság, 1991-ben 45,76 %-ra. Az öregek magyarok, a fiatalok szlovákok mondták ott a községházán, ami további csökkenésükre utal, noha az utcán játszó gyerekek még magyarul is beszélnek. A legészakibb, a zoboralji falvak közül csak a Gímessel határos egykor 93 %-ban magyar Lédec magyarságának 57,56 %-ra való csökkenése a környező szlovák falvak hatása miatt némileg érthető.

Vizsont nyilvánvalóan a népszámlálást végzők-végeztetők hatásának eredménye, hogy a Zobortól nyugatra fekvő négy, egykor 90 %-nál nagyobb arányban magyar faluban az újabb népszámlálások szerint oly csekély a magyarság aránya. A befolyásolás Egerszegen és a Béd-Menyhe-Szalakuzból egyesített Podhoranyban erősebb lehetett 1981-ben, mint 1991-ben. A magyarok arányát az 1981. évi népszámlálás itt 10 % alattinak vette fel, 1991-ben viszont 15,94 illetve 16,19 %-nak, amikor kétségtelenül ugyancsak befolyásoltak a számlálók (számlálatók). A magyarok aránya növekedésének az is lehetett az oka, ami Pogrányban. Ezekben a Zobortól nyugatra fekvő falvakban a megkérdezettek szerint ma mintegy fele-fele

arányban élnek magyarok és szlovákok. A fiatalabbak itt már kevésbé jól beszélnek magyarul, mert 1968-ban megszüntették a magyar iskolákat, amikor szomorúan búcsúztatták a távozni kényszerült magyar tanítókat, tanítónőket. Ha olyan kevesen lennének Egerszegen a magyarok, amennyit a népszámlálási adat mutat, akkor nem lennének ott nagy számban nyelvünket kifogástalanul beszélő szlovákok is. Ennek ellenére valószínűbb, hogy nem annak az egerszegi idős asszonynak van igaza, aki 1996 őszén azt mondta, hogy a magyarok nem hagyják magukat, mint inkább az eltötösödünk-at mondó menyheinek. Sajnos az utóbbi igazát mutatják annak a hasonló korú vicsáppapáti asszonynak a szavai is, aki azt panaszolta, hogy sok fiatal azzal utasítja vissza az öregebbek magyar beszédére buzdítását, hogy „Minek az nekünk!”

Vicsáppapáti belterületén egyébként a helybeliek szerint régebben nem volt szlovák lakos. A két világháború között 30 szlovák családot költöztettek a faluba uradalmi cselédnek. 1946–1947-ben négy magyar családot deportáltak innen. Helyükre szlovákok költöztek. De ettől alig változott a lakosság összetétele. A hatalomnak a helyi magyarság iránti viszonyába akkor állt be fordulat, amikor a hatvanas években egyszer, időben közel egymás után, hasonló témájú magyar és szlovák műsor volt a művelődési házban. A magyar rendezvényre zsúfolásig megtelt a ház, a szlovákra viszont csak 12-en voltak kíváncsiak. Ez ellen pedig tenni akart valamit a többség mondják a faluban. Nem sokkal ezután, 1968-ban megszüntették a magyar iskolát, de ettől a többség megmaradt magyarnak, nemcsak 7,32 %-ban, amint az 1991. évi népszámlálás felvette. Minden megszólított hibátlanul tudott magyarul, a gyerekek is, és van olyan idegenből jött meny, aki megtanult magyarul, „hogy tudjon az anyósával beszélni”.

Az anyanyelv megtartásában fontos szerepe van a vallásnak, az istentisztelet nyelvének. A tájon szinte mindenki katolikus. A szlovák katolikus egyház legfelső vezetését nacionalistának mondják, de a többséget nem. 1998-ban szenteltek pappá egy zseri fiatal, de utána nem magyar faluba került, noha hiány van magyar papokban, hanem Zsolna környékére, ahol a szlovák nacionalista vezér, Slota a „főnök”. A nyitrai püspök a legutóbbi bérmáláskor bocsánatot kért a pogrányiaktól, mert nem tud magyarul, de Dicsértessék a Jézus Krisztus!-sal magyarul köszöntötte őket. Szlovákul mondta a misét, a hívek pedig magyarul feleltek neki. A vicsapi plébános szlovák, jóindulatú a magyarokhoz, és öreg létére tanul magyarul. Podhorany fiatal plébánosa magyar, egyaránt tart magyar és szlovák misét. Magyar a pogrányi és a koloni plébános is. Pk még két-két falut látnak el. A gimesi plébános Romániából áttelepült szlovák származású, de a helybeliek, mint erdélyit, inkább magyarnak tartják.

Ezek szerint a „templom” talán jobban magyarnak maradt mint az iskola. A magyar iskolát sok szülő a gyerekek jobb érvényesülésének reményében maga hagyja el. Nem szólva arról, hogy a tizenhárom egykor szinte teljesen magyar zoboraljai faluból hatban tulajdonképpen nincs is lehetőség arra, hogy magyarul tanuljanak a gyerekek. Ha pedig az iskolában szlovákul tanulnak, akkor már nagyon valószínű, hogy azon kívül sem magyarul beszélnek egy mással. Megkezdődött az, amit az 50 évvel korábbi erőszakos reszlovakizálás nem tudott elérni. Különösen a Zobortól nyugatra fekvő négy falu juthat az erdélyi Mezőség magyarságának sorsára. Ennek feltartóztatására csak valamilyen hatékony mozgalom lenne képes, amire Szlovákia új politikai viszonyai között remélhetőleg meglesz a lehetőség.

Dr. Gábrriel András

Irodalom: *Angyal Béla:* Guta 1945 1949. Honismeret 1997. 2. sz. 25 31. old. – *Bartucz Lajos:* A magyarság antropológiája, In: A magyar nép. A művelődés könyvtára (sorozat). Bp. 1943. 11 68. old. – *Gyurgyik László:* Mérleg a szlovákiai magyarság a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Kalligram, Pozsony, 1994. 208. old. – *Himmler György:* Húszéves a Zoboraljai Villő. Honismeret, 1985. 6. sz. 60. old. – *Liszka József:* A szlovákiai magyar néprajzi gyűjteményekről. Honismeret, 1985. 1. sz. 37 38. old. – *A magyar korona országainak mezőgazdasági statisztikája.* KSH kiadás. Bp. 1897. 765 old. – *Magyarország művelési ágak szerinti terjedelme és földjövendelme.* Helytartótanács rendeletéből. Buda, M. Kir. Egyetemi Nyomda, 1865. 545 old. – *Nyitra vármegye.* Magyarország vármegyéi és városai (sorozat) Fraknói Vilmos előszavával. Bp. 1898. 736 old. – *Rubinek Gyula* (szerk.): Magyarországai gazdacímtár. Bp. 1911. 1057 old. – *Sándor János:* Kolon egy falu a Zoboralján. Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság kiadása. Komárom-Dunaszerdahely, 1996. 91 old. – *Szeles Mária:* Villő 30 1965 1995. Gimesi Községi Hivatal kiadványa, 12 old.